

Anatomie skoku do prázdna Rok 1968 a výtvarné umění v Československu

Západočeská galerie v Plzni, výstavní síň Masné krámy
20. 6. – 16. 9. 2018

Výstava a doprovodná publikace představují umělecká díla a realizace, které vznikly jako bezprostřední reakce na násilné potlačení pražského jara vojsky Varšavské smlouvy a na následné období, jímž zmítaly jak snahy udržet otevřenou občanskou společnost, tak vést ji k opětné podřízenosti komunistické straně a Sovětskému svazu. Vzniklá umělecká díla, která poznamenala invaze i smrt Jana Palacha a Jana Zajíce a nastupující normalizace, jsou zároveň vrcholnými díly sumarizujícími všechnu intenzitu umění šedesátých let i jedinečným svědectvím pohnuté doby.

Rok 1968 je rokem kulminace jak tzv. obrodného procesu v československé společnosti, tedy snah o jeho demokratizaci a postupné vyvázání se z vlivu Sovětského svazu, tak také vyvrcholením emancipace československého umění. I celosvětově je rok 1968 rokem zvrátů, i když v každé zemi mají různá východiska a důvody. Ve Spojených státech amerických protiválečné, protirasistické a protisegregační – propukají protesty proti válce ve Vietnamu, zavraždění jsou Robert F. Kennedy a Martin Luther King, probíhá okupace univerzit, nejznámější asi na Columbia University v New Yorku; levicové, až prokomunistické bouře v květnové Paříži vrcholí stávkami a boji na Sorbonně a v ulicích, podobná situace je téměř na všech italských univerzitách... Pražské jaro bylo nepřímou, i když logickou součástí všech těchto dějů. Jako by nahromaděná energie celých šedesátých let najednou uvolnila ventil a vše se rozběhlo nevídanou rychlostí.

Z hlediska umělecké scény je pražské jaro nejčastěji spojováno se spisovatelem, divadelníky, dále s filozofy, novináři a vědci, nicméně i na výtvarné scéně se odehrála celá řada zásadních dějů, jak z hlediska kulturní politiky, tak ve vlastních výtvarných počinech. Stejně radikální kroky, jaké sledujeme ve světové politice, najdeme na výtvarné scéně. Podíváme-li se na výtvarné umění, vrcholí proces, ve kterém se do popředí dostává konceptuální umění a umění instalace a environmentů, nově je chápán význam fotografického obrazu. Většina těchto myšlenek rezonovala i v českém prostředí, i když se už kvůli vpádu vojsk Varšavské smlouvy nestihly veřejně projevit.

Výstava je soustředěna na léta 1966 až 1973, ve kterých je dobře vidět, jak se domácí umění emancipovalo a začalo se sebevědomě zapojovat do mezinárodních struktur umělecké scény. Reaguje nebo předjímá všechna důležitá témata a přístupy – novou geometrii, novou figuraci, konceptuální umění a umění akce. Podobně se uvolnila celá společnost, dobová média svědčí o docela jiném klimatu, než jaký společnost svazoval začátkem šedesátých let. Výstava v pěti částech ukazuje změny, jimiž Československo prošlo v těchto intenzivních pěti letech – od společnosti, která se začínala chovat jako občanské společenství západního typu (1. Quo Vadis? – občanská společnost), přes národ šokovaný absurdní invazí vojsk Varšavské smlouvy (2. Invaze), různým způsobem reagující na posrpnový vývoj, od strachu, nejistoty až po groteskní výsměch (3. V ústech kamení, v hlavě boule), vyrovnávající se se smrtí Jana Palacha a Jana Zajíce (4. Oběti), až po společnost rezignovaně přijímající normalizační restriktce (5. Plazit jazyk), plnou deziluzí, smutku, ale i stažení se do sebe sama, do soukromého světa, což bylo typické pro období sedmdesátých let, obrovsky kontrastující s živou dobou pražského jara.

Výstava představuje více než 150 děl od 88 autorů, jejichž vznik přímo souvisí s událostmi této doby nebo jež jsou podvědomou reakcí na situaci v Československu. Zastoupeni jsou nejznámější autoři tohoto období jako Václav Boštík, Stanislav Kolíbal, Jiří Kolář, Adriana Šimotová, ze slovenských autorů Jozef Jankovič nebo Július Koller, stranou ovšem nezůstali ani autoři z regionů jako Miroslav Šnajdr, Eduard Ovčáček, Stanislav Bukovský a další.

Na výstavě věnované umění těchto několika bouřlivých let spolupracují dvě instituce – Západočeská galerie v Plzni a Museum Kampa – Nadace Jana a Medy Mládkových. Pro Západočeskou galerii znamená téma roku 1968 pokračování v dramaturgické lince dotýkající se problému totalit, Museum Kampa se dlouhodobě zabývá projekty s jasným tematickým zaměřením na progresivní tendence českého a evropského umění 20. století včetně tvorby emigrantů, kteří vzhledem k atmosféře po invazi odešli do zahraničí. Obě instituce si uvědomují, že prostřednictvím minulých dějů je možné přispět k pochopení a snad ovlivnění současnosti.

Výstavu autorsky připravila Helena Musilová (Museum Kampa), kurátorkou za ZČG je Marcela Štýbrová. Architektonické řešení expozice navrhl Jaroslav Bárta.

Autory grafického ztvárnění expozice a doprovodné publikace jsou Jaroslav Bárta a Matěj Bárta.

Vystavená díla pocházejí ze sbírek:

Alšova jihočeská galerie / ART FOND – Stredoeurópsky fond súčasného umenia / Artia – Aukční galerie, Praha / COLLETT Prague | Munich / Fond Pro arte, Praha / Galerie Dolmen, s. r. o. / Galerie hlavního města Prahy / Galerie KODL / Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem / Galerie výtvarného umění v Hodoníně / Galerie výtvarného umění v Chebu / Galerie výtvarného umění v Náchodě / Galerie výtvarného umění v Ostravě / Galerie Zdeněk Sklenář / Knihovna Václava Havla / Moravská galerie v Brně / Museum Kampa – Nadace Jana a Medy Mládkových / Muzeum umění Olomouc / Nadační fond 8SMIČKA, Humpolec / Nadační fond Kmentová Zoubek / Ne boltai! Collection / Oblastní galerie Liberec / Oblastní galerie výtvarného umění v Jihlavě / Oravská galéria v Dolnom Kubíne / Památník Terežín / Prvá slovenská investičná skupina, a. s., Bratislava, SR / Sbíрка Karlštejnská, a. s. / Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích / Slovenská národná galéria / TASR / Východočeská galerie v Pardubicích / Západočeská galerie v Plzni / soukromí sběratelé

K výstavě vydává Západočeská galerie ve spolupráci s nakladatelstvím Bárta & Bárta stejnojmennou publikaci s texty Heleny Musilové a Ludmily Vachtové.

Záštitu nad výstavou převzali

Ilja Šmíd, ministr kultury České republiky,
Josef Bernard, hejtman Plzeňského kraje,
a Martin Zrzavecký, primátor města Plzně.

DOPROVODNÝ PROGRAM

- 21. 6. 17 h **Komentovaná prohlídka** s autorkou koncepce výstavy Helenou Musilovou
- 27. 6. 17 h **Plzeňské jaro a co mu předcházelo.** Naděje a zklamání roku 1968. Přednáší Lukáš Krejčí.
- 21. 8. 17 h **Komentovaná prohlídka výstavy s její autorkou** Helenou Musilovou
- 21. 8. 18 h **21. srpen 1968: promítání dobových filmových materiálů** s úvodním komentářem Michala Šaška
- 21. 8. 19 h **Pietní happening k uctění 137 obětí sovětské okupace** – veřejnost může připomenout jejich památku napsáním jednoho jména na dlažbu před galerií a položit zde zapálenou svíčku.
- 21. 8. 20 h **Hudba a poezie konce šedesátých let** – ukázky představí Zdeněk Raboch.
- 23. 8. 17 h **Beseda s pamětníky** (Stanislav Bukovský, Milan Skočovský aj.)
- 5. 9. 17 h **Nová československá filmová vlna 60. let.** Přednáší Stanislav Polauf.
- 11. 9. 17 h **Mezi odporem a konformismem. Strategie umělců po okupaci 1968.** Přednáší Lukáš Krejčí.
- 16. 9. 17 h **Slavnostní koncert k ukončení výstavy**

Tvůrčí dílny pro děti a rodiče

25. 7. 16–18 h **Co se děje v králíkárně?** – dílna věnovaná Karlu Neprašovi

1. 9. 14–16 h **Když mluví ruce i tělo** – dílna věnovaná Jozefu Jankovičovi

Od 1. 7. 2018 bude pro rodiče s dětmi ve výstavě k dispozici samoobslužná aktivita **Galerijní kufřík**.

Jako doprovodný program probíhá v přednáškovém sále ZČG v Pražské 13 výstava fotografií Karla a Anny Kocourkových z alba Stanislava Bukovského **PLZEŇ – UMĚLECKÉ CENTRUM SVĚTA 1972** (20. června – 16. září 2018). Autorské představení výstavy se koná 12. července od 18 hodin za účasti Stanislava Bukovského a manželů Kocourkových.

Otevřeno denně kromě pondělí od 10 do 18 hodin.

Západočeská galerie v Plzni, výstavní síň Masné krámy, Pražská 18, Plzeň

Kontakt pro média: Eva Reitspiesová, Public Relations ZČG, tel. 731 474 266, reitspiesova@zpc-galerie.cz